

Марушак Н. В.,

кандидат юридичних наук, доцент,

*доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права юридичного факультету
Пенітенціарної академії України*

ПРИНЦИПИ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

PRINCIPLES OF POLICE ACTIVITY: THEORETICAL ASPECT

У статті проаналізовано ключові принципи діяльності Національної поліції України, які визначені в Законі України «Про Національну поліцію». До визначених законодавцем основних засад діяльності поліцейських відносяться принципи: верховенства права, дотримання законності, захисту прав і свобод людини, відкритості, прозорості, політичного нейтралітету, партнерської взаємодії з населенням та безперервності діяльності. Підкреслено, що ці принципи є фундаментальними для роботи поліції та визначають її діяльність як державного органу.

Акцентується увага на важливості процесу інтеграції до європейських стандартів та необхідності подальшого вдосконалення законодавства для ефективної реалізації завдань поліції, таких як забезпечення публічної безпеки, охорона прав і свобод, запобігання злочинам та надання допомоги населенню. Автор наголошує на важливості внесення змін і доповнень до законодавства, зокрема щодо таких понять, як «принцип партнерства між поліцією і громадянами», «оцінка суспільної довіри», розширення прав людини у сфері проведення незалежних соціологічних досліджень.

Автор доходить висновку, що Національна поліція України, завершуючи черговий етап свого розвитку, повинна незмінно керуватися демократичними цінностями та принципами, покладеними в основу її діяльності. Крім того, ефективність виконання покладених на поліцію завдань безпосередньо залежить від наявності вдосконаленого законодавства, яке має бути максимально точним, чітким і доступним. Національна поліція України, проходячи черговий етап свого розвитку, повинна завжди керуватися демократичними цінностями та принципами, які лежать в основі її діяльності. Крім того, ефективність виконання завдань поліції безпосередньо залежить від наявності вдосконаленого законодавства, яке має бути максимально точним, чітким і доступним. Подальший розвиток Національної поліції України, в тому числі вдосконалення принципів її діяльності, є невід'ємною частиною процесу демократизації суспільства. Впровадження міжнародних стандартів та принципів поліцейської діяльності є важливим кроком на шляху до побудови правової держави.

Ключові слова: *принципи, поліцейська діяльність, Національна поліція, верховенство права, законність, права людини і громадянина.*

The article analyzes the key principles of the National Police of Ukraine, which are defined in the Law of Ukraine “On the National Police”. The basic principles of police activity defined by the legislator include the principles of the rule of law, observance of legality, protection of human rights and freedoms, openness, transparency, political neutrality, partnership with the public and continuity of activity. It is emphasized that these principles are fundamental to the work of the police and determine its activities as a state body. Attention is focused on the importance of the process of integration with European standards and the need for further improvement of legislation for the effective implementation of police tasks, such as ensuring public safety, protecting rights and freedoms, preventing crime and assisting the public. The author emphasizes the importance of amending and supplementing the legislation, in particular with regard to such concepts as “the principle of partnership between the police and citizens”, “assessment of public trust”, and the expansion of human rights in the field of independent sociological research.

The author comes to the conclusion that the National Police of Ukraine, completing the next stage of its development, should be invariably guided by democratic values and principles underlying its activities. In addition, the effectiveness of the police's tasks directly depends on the availability of improved legislation, which should be as accurate, clear and accessible as possible. As the National Police of Ukraine completes the next stage of its development, it must always be guided by the democratic values and principles that underpin its work. In addition, the effectiveness of the police's tasks directly depends on the availability of improved legislation, which should be as accurate, clear and accessible as possible. The further development of the National Police of Ukraine, including the improvement of its principles of operation, is an integral part of the process of democratization of society. Implementation of international standards and principles of policing is an important step towards building a state governed by the rule of law.

Key words: *principles, police activity, National Police, rule of law, legality, human and civil rights.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження принципів функціонування поліції є надзвичайно важливою у зв'язку з активним процесом реформування як в економічній, так і правовій сферах України. Від часу прийняття Закону України «Про Національну поліцію» 2 липня 2015 року було розпочато трансформацію правоохоронної системи з репресивної на демократичну. Поліцейська діяльність відіграє ключову роль у забезпеченні правопорядку, захисті прав і свобод громадян, а також підтриманні конституційного ладу. Проте сучасні виклики, такі як реформування правоохоронних органів, зростання злочинності та потреба в ефективнішій співпраці з громадськістю, вимагають перегляду та вдосконалення існуючих принципів поліцейської діяльності.

Конституційні принципи, що регулюють діяльність поліції, повинні відповідати високим стандартам правової держави і демократичного суспільства. Зокрема, це стосується таких засад, як законність, забезпечення прав людини, пропорційність, підзвітність та прозорість роботи поліції. Однак, ці принципи часто недостатньо розроблені в законодавстві або не завжди ефективно реалізуються на практиці, що породжує питання щодо необхідності їх вдосконалення та адаптації до нових суспільних умов. У процесі реформування правоохоронних органів особливу увагу слід приділяти вдосконаленню принципів їх роботи, враховуючи сучасні реалії.

Україна, обравши курс на інтеграцію до європейського співтовариства, робить кроки до зближення своєї правової системи з міжнародними та європейськими нормами. Включення до українського законодавства принципів і положень, які вже тривалий час існують у міжнародній практиці, є важливим етапом цього процесу. Приєднання до міжнародних конвенцій та врахування рішень міжнародних судів стають необхідною умовою для забезпечення правопорядку, захисту прав людини, а також підтримання стабільності в суспільстві. Ефективна діяльність органів поліції є ключовим фактором забезпечення конституційного ладу, національних інтересів та стабільного суспільного розвитку.

Мета статті. Метою даної статті є проведення аналізу чинного законодавства України

щодо принципів діяльності поліції, зокрема визначення ключових аспектів та шляхів їх удосконалення відповідно до сучасних суспільних викликів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У цій статті пропонується звернути особливу увагу на наукові дослідження, що стосуються принципів права, які проводили вітчизняні науковці, такі як Ю.О. Волошин, О.В. Зайчук, А.М. Колодій, О.В. Старчук, О.В. Стрельцова, М.В. Цвік та інші. Їхні роботи мають вагомий значення для глибшого розуміння суті, ролі та значення основоположних принципів права в сучасному світі, сприяючи розвитку правової науки та адаптації її до сучасних викликів. Питання дослідження принципів поліцейської діяльності є предметом уваги багатьох науковців, серед яких варто згадати таких, як О. М. Бандурка, О. А. Банчук, О. К. Безсмертний, В. М. Бурденюк, С. М. Гусаров, М. П. Гурковський та інших. Незважаючи на значну кількість праць у цій сфері, проблема вдосконалення та адаптації принципів діяльності поліції України залишається актуальною, особливо в умовах триваючих реформ правоохоронних органів.

Виклад основного матеріалу. Місце права в суспільстві та його розвиток є однією з ключових тем юридичної науки. Правові принципи, такі як принципи юридичної відповідальності, правової держави, визначають фундаментальні орієнтири правової системи. Ці принципи є основоположними вимогами, що відображають суттєві закономірності суспільного життя. Вони не тільки відображають досвід історії права, а й зберігають цивілізаційні цінності, що лежать в основі правових систем різних епох.

Принципи права – це вихідні положення, що закріплюють об'єктивні закони суспільного розвитку. Вони мають загальнообов'язковий характер і є важливими елементами будь-якої правової системи, їх провідна роль підтверджується закріпленням у правових нормах. Як зазначає Ю. О. Волошин, термін «принцип» має кілька значень. З одного боку, це основні засади або універсальні ідеї, що мають імперативний характер і відображають фундаментальні положення правових систем (наприклад, гуманізм, законність, рівність перед законом). З іншого

боку, це внутрішнє переконання людини, яке формує її ставлення до соціальних ідей та правових явищ [1, с. 110].

В. О. Котюк вказує на розрізнення між поняттями «принципи права» та «правові принципи». Правові принципи часто існують ще до формування системи права, а коли вони закріплюються в законодавстві, то стають принципами права. Цей процес трансформації важливий для розуміння еволюції правової системи [2, с. 30]. А. М. Колодій звертає увагу на те, що, попри відмінності у визначеннях, в різні історичні періоди юридична наука завжди була єдиною в проголошенні певних положень як принципів права [3, с. 20-21].

Отже, принципи права є важливою складовою правової системи, вони поєднують зміст правових норм із закономірностями суспільного розвитку. Ця взаємозалежність визначає не лише зміст правотворчості, а й методи та способи реалізації правових норм.

О. В. Стрельцова підкреслює, що принципи права відображають його зміст, закономірності та функціональне призначення в суспільстві. Вони є узагальненим вираженням об'єктивних закономірностей розвитку соціуму [4, с. 243].

Формування принципів права є складним та неоднозначним процесом, корені якого лежать у закономірностях суспільного життя. Проте, через різні об'єктивні й суб'єктивні фактори, далеко не завжди основні засади забезпечення правопорядку повною мірою закріплюються у нормативно-правових актах. Інколи те, що зафіксовано в законодавстві, не завжди відповідає істинним принципам права. Можуть траплятися і випадки свідомого викривлення юридичних принципів. У таких випадках реальне існування того чи іншого правового принципу визначається не лише об'єктивним, але й суб'єктивним правом, а також юридичною практикою, правовими відносинами та станом правопорядку [5, с. 5]. Варто відзначити, що визнання юридичних норм і суб'єктивних прав як частини права надає більш комплексне розуміння структури цього явища. Це дозволяє глибше осмислити природу принципів права. Ці принципи, як базова основа права, мають відобразитися в законодавстві. Вони утворюють специфічні правові конструкції, які стають самостійними елементами правової

системи, безпосередньо регулюючи суспільні відносини.

Закон України «Про Національну поліцію» від 2 липня 2015 року № 580-VIII (далі – Закон) містить перелік принципів, на яких базується діяльність поліції. До них належать:

- принцип верховенства права, який підкреслює пріоритет прав і свобод людини як найвищих цінностей, що визначають напрямок діяльності держави;

- дотримання прав і свобод людини, згідно з яким поліція забезпечує дотримання та сприяє реалізації прав і свобод, гарантованих Конституцією України, законами та міжнародними договорами;

- принцип законності, що передбачає діяльність поліції в межах повноважень, визначених Конституцією та законодавством України;

- відкритість та прозорість, відповідно до якого поліція інформує громадськість про свою діяльність і діє на основі прозорих механізмів;

- політична нейтральність, що означає рівне ставлення поліції до громадян, незалежно від їхніх політичних поглядів;

- взаємодія з населенням на засадах партнерства, яка полягає у співпраці поліції з громадськістю та територіальними громадами з метою задоволення їх потреб;

- безперервність діяльності, що забезпечує безперервну роботу поліції та доступність допомоги у будь-який час [6].

Запровадження цих принципів на законодавчому рівні є свідченням їх гармонізації з ключовими суспільними цінностями. Основною ідеєю сучасної поліцейської діяльності стає пріоритет прав і свобод громадян у публічно-правових відносинах. Хоча деякі з цих принципів є традиційними для державних органів, інші визначають нові підходи до роботи поліції, з огляду на сучасні реалії та вимоги суспільства.

Європейський кодекс поліцейської етики, ухвалений Радою Європи в 2001 році [7], встановлює, що основними завданнями поліції в демократичному суспільстві, яке функціонує на принципах верховенства права, є забезпечення та захист основних прав і свобод людини, що має відображення, зокрема, в рішеннях Європейського суду з прав людини.

Згідно з частиною 1 статті 8 Конституції України, в нашій державі визнається і діє

принцип верховенства права [8]. Цей принцип є ключовим у діяльності будь-якого державного органу, включно з Національною поліцією України. Важливою особливістю принципу верховенства права є його охоплення не лише законодавчими актами, але й іншими соціальними нормами, як-от етичні стандарти, традиції, звичаї, які визнаються суспільством і формуються на основі історичних та культурних особливостей. Усі ці елементи формують основу ідеї справедливості, яка є ядром правового регулювання в державі та знайшла відображення в Конституції України.

А. М. Колодій зазначає, що принцип «верховенства права» існує незалежно від нормативно-правових актів, як втілення таких основоположних цінностей, як справедливість, рівність та свобода. Цей принцип існує у свідомості людей та використовується для регулювання суспільних відносин. Вчений підкреслює, що діяльність державних органів має базуватися на засадах природного права, де держава обмежена правом і підпорядковується йому [3, с. 24].

П. М. Рабінович підкреслює, що принцип «верховенства права» не можна плутати з «верховенством закону». Вчений зазначає: «Панування закону означає насамперед верховенство правового закону, бо не кожний закон є саме таким» [9, с. 67]. Закони мають відповідати праву, і саме це є показником правової держави.

С. П. Головатий зазначає, що людина народжується з уже існуючими природними правами, які ніхто не може відняти. Він підкреслює, що принцип верховенства права включає ідею природного права [10, с. 85-86].

Принцип верховенства права не лише регулює діяльність державних органів, але й визначає їх взаємодію з суспільством, громадськими організаціями та громадянами, що підтверджено в рішеннях Конституційного Суду України і Європейського суду з прав людини. Важливо зазначити, що українська поліція повинна відповідати вимогам цього принципу, перетворюючись на інституцію, що захищає права громадян та забезпечує правопорядок і законність. Поліцейські мають бути сприйняті суспільством не як представники репресивного апарату, а як помічники і захисники, що виконують сервісну функцію для громадян.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) трактує верховенство права як ключовий принцип, що проходить через усі положення Конвенції про захист прав і свобод людини. Судові рішення ЄСПЛ є важливим джерелом правової практики, і навіть під час надзвичайного стану держава не може порушувати норми Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – ЄКПЛ).

Венеційська комісія в своєму документі «Мірило правовладдя» визначила шість основних складових верховенства права: законність, юридична визначеність, заборона свавілля, доступ до правосуддя, дотримання прав людини, рівність перед законом. Ці компоненти є невід'ємною частиною європейського правопорядку.

С. П. Головатий наголошує, що після 20 років з моменту впровадження терміну «верховенство права» в Конституції України, існує значна розбіжність між європейським та українським розумінням цього поняття. Він також зазначає, що українська правова наука і практика все ще недостатньо інтегровані в європейські стандарти, що ускладнює утвердження верховенства права в Україні [11, с. 167].

Для прискорення впровадження принципу верховенства права в національну правозастосовну практику та підвищення ефективності виконання рішень ЄСПЛ в Україні, А.А. Пухтецька пропонує здійснити систематизацію рішень ЄСПЛ, що містять трактування цього принципу. Враховуючи, що одне рішення або справа може містити кілька аспектів верховенства права, вчена пропонує класифікувати такі рішення за п'ятьма основними категоріями:

- рішення ЄСПЛ, що стосуються загального розуміння концепції верховенства права та його юридичної інтерпретації;
- рішення, в яких ЄСПЛ встановлює вимоги до якості закону, зокрема, щодо законного обмеження прав і свобод людини;
- рішення, які розглядають питання безперешкодного доступу до правосуддя та забезпечення справедливого судового розгляду;
- рішення, що визначають межі дискреційних повноважень і встановлюють вимоги для запобігання самоуправству з боку органів влади;
- рішення, які встановлюють необхідність ефективного контролю за реалізацією прав

і свобод людини, гарантованих Конвенцією [12, с. 111].

Отже, визнання принципу верховенства права є ключовим для розвитку демократичної держави. Його повна реалізація вимагає системної роботи всіх гілок влади, а також підвищення рівня правової культури. Рішення ЄСПЛ мають стати важливим джерелом для вдосконалення правової системи України та сприяти захисту прав людини.

Щодо дотримання прав і свобод, як визначено у статті 7 Закону України «Про Національну поліцію», поліція має право обмежувати їх лише у виключних випадках і в порядку, визначеному Конституцією та законами України [6]. Будь-яке жорстоке або принизливе поводження категорично заборонено. Дослідники, як-от Г. Шевчук, пропонують розширити цей принцип, включивши до нього також поняття «законні інтереси», що відповідає концепції соціальної та правової держави [13, с. 122; 14, с. 21].

Принцип законності, викладений у статті 8 Закону, є фундаментальним для діяльності поліції. Правоохоронці повинні неухильно дотримуватися закону, інакше їхня діяльність буде визнана незаконною, а її результати – недійсними. Як зазначає О. М. Бандурка, діяльність поліції без дотримання законності не матиме довіри з боку суспільства та держави [15, с. 89; 14, с. 22].

Законність є одним із ключових аспектів, що визначає верховенство права у практиці ЄСПЛ. Вона має два важливі виміри: по-перше, межі втручання державної влади у права, гарантовані ЄКПЛ, мають бути чітко визначені законом, тобто дискреційні повноваження органів влади повинні обмежуватися правовими рамками; по-друге, закон також визначає допустимі обмеження щодо окремих конвенційних прав.

Перший аспект підкреслює, що дискреційні повноваження державних органів повинні мати чітке правове підґрунтя та не можуть застосовуватися довільно. Як зазначає ЄСПЛ, «закон має вказувати на обсяг дискреційних повноважень компетентних органів та спосіб їх реалізації з достатньою чіткістю», щоб уникнути свавільного втручання в права людини. Венеціанська комісія додає, що неконтрольоване використання дискреційних повноважень суперечить принципу верховенства

права, тому законодавство повинно вказувати на межі таких повноважень.

Другий аспект стосується того, що ряд статей ЄКПЛ прямо вказують на те, що обмеження прав можливі лише у випадках, «передбачених законом», як це вказано, наприклад, у ст. 5 та п. 2 ст. 11 ЄКПЛ, або «встановлених законом», як зазначено у ст. 6 ЄКПЛ. У таких випадках ЄСПЛ застосовує алгоритм перевірки правомірності втручання, що включає два етапи: по-перше, перевірка наявності правової підстави для втручання в національному законодавстві, і, по-друге, оцінка якості такого закону відповідно до стандартів, встановлених ЄСПЛ. Цей підхід дозволяє забезпечити дотримання законності і прав людини в процесі реалізації державної влади.

Принцип відкритості та прозорості передбачає регулярне інформування органів державної влади, місцевого самоврядування та громадськості щодо діяльності поліції у сфері захисту прав людини, протидії злочинності та забезпечення громадської безпеки. Поліція також забезпечує доступ до публічної інформації, що є в її розпорядженні, а інформація з обмеженим доступом може бути розкрита лише в порядку, визначеному законом. Нормативно-правові акти, які стосуються прав людини, обов'язково проходять громадське обговорення, як це визначено Міністром внутрішніх справ України (ст. 9 Закону) [6].

Принцип політичної нейтральності полягає в забороні на будь-яку політичну діяльність у поліції. Поліцейські під час виконання службових обов'язків не мають права висловлювати власні політичні погляди (ст. 10 Закону) [6]. На думку Д.С. Денисюка, необхідно більш детально розробити механізми реалізації цього принципу, оскільки його неправильне застосування може негативно позначитися на ефективності роботи поліції. Доцільно розробити менеджмент-системи і механізми виконавчого контролю, які мінімізуватимуть вплив політичних сил або особистих переконань на рішення керівництва [16, с. 68].

Принцип взаємодії з населенням на основі партнерства передбачає тісну співпрацю поліції з місцевими органами та громадянами для задоволення їхніх потреб. Закон України «Про Національну поліцію» у статті 11 встановлює,

що поліція повинна взаємодіяти з населенням, територіальними громадами та громадськими об'єднаннями на основі партнерства. Мета такої взаємодії – задоволення потреб громади. Важливим критерієм ефективності роботи поліції є рівень довіри населення до неї. Відповідно до законодавства, оцінка цього рівня проводиться незалежними соціологічними службами згідно з порядком, затвердженим Кабінетом Міністрів України Ця співпраця реалізується через концепцію «Community Policing», де поліція і громада спільно вирішують місцеві проблеми. Проте виникають питання щодо процедури оцінки рівня довіри до поліції. Постановою Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 року № 58 було затверджено механізм проведення такої оцінки. Постанова визначає, що соціологічні служби готують програму дослідження, розробляють опитувальник відповідно до питань, визначених поліцією, та проводять опитування населення. Вони також узагальнюють результати та складають аналітичний звіт для Національної поліції [17].

Однак, незалежним соціологічним службам бракує автономії у формуванні репрезентативної вибірки та виборі питань для опитування. Це свідчить про необхідність законодавчого удосконалення процесу, що забезпечить більші повноваження соціологічним службам для проведення об'єктивних досліджень. Такі зміни є важливою умовою для успішної реалізації принципу «Community Policing».

Принцип безперервності (ст. 12 Закону) передбачає цілодобове виконання поліцією своїх обов'язків. Громадяни мають право звертатися за допомогою до поліції у будь-який час, і поліція не має права відмовляти у розгляді звернень, навіть у вихідні чи святкові дні. Цей принцип забезпечує постійну діяльність поліції для попередження злочинів та захисту суспільства від протиправних посягань. Проте, як зазначає Д.С. Денисюк, деякі аспекти цього принципу потребують уточнення, зокрема питання відповідальності поліцейського поза службою та його соціально-правового захис-

ту у випадках надання допомоги поза робочим часом [16, с. 70].

Етичні аспекти роботи поліції залишаються важливими для підтримки суспільної довіри. Принципи толерантності та недискримінації повинні бути чітко закріплені в законодавстві, оскільки поліція зобов'язана захищати права громадян незалежно від їхньої раси, статі, мови чи переконань.

Висновки. Отже, Національна поліція України, завершуючи черговий етап свого розвитку, повинна незмінно керуватися демократичними цінностями та принципами, закладеними в основу її роботи. Крім того, ефективність виконання завдань поліції напряму залежить від наявності вдосконаленого законодавства, яке має бути максимально точним, зрозумілим і доступним. Подальший розвиток Національної поліції України, включаючи вдосконалення принципів її роботи, є невід'ємною частиною процесу демократизації суспільства. Впровадження міжнародних стандартів та принципів поліцейської діяльності є важливим кроком до побудови правової держави. Однак існують певні аспекти, які потребують доопрацювання та вдосконалення для досягнення максимальної ефективності.

Національна поліція України, завершуючи черговий етап свого розвитку, повинна постійно спиратися на демократичні цінності та основні принципи, що є фундаментом її діяльності. Важливою умовою успішної та ефективної роботи поліції залишається вдосконалене законодавство, яке повинно бути більш точним, зрозумілим та доступним для всіх.

У цьому контексті стає необхідним внесення змін та уточнень до законодавства, зокрема в частині таких понять, як «взаємодія поліції з населенням на основі партнерства» та «оцінка рівня довіри». Запровадження цих змін сприятиме підвищенню ефективності діяльності поліції, зближить громадськість з правоохоронними органами, що в свою чергу сприятиме зростанню рівня довіри населення до поліції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Волошин Ю.О. Принцип: в 6 т. / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 2004. Т. 5. 736 с.
2. Котюк В.О. Теорія права: курс лекцій. Київ : Вентурі, 1996. 208 с.
3. Колодій А.М. Принципи права України. Київ : Юрінком Інтер, 1998. 208 с.

4. Стрельцова О.В. Загальні принципи права як джерело права Європейського Союзу. *Правова держава : Щорічник наукових праць Ін-ту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України*. 2003. Вип. 14. С. 243-248.
5. Бабенко А. М., Борисова О. О., Шаповалова І. О. Принципи права: поняття та класифікація. *Прикарпатський юридичний вісник*. Випуск 3(44), 2022. С. 3-7.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text> (дата звернення: 15.10.2024).
7. Європейський кодекс поліцейської етики, ухвалений Комітетом Міністрів Ради Європи від 19.09.2001 р. URL: <https://rm.coe.int/0900001680928736> (дата звернення: 15.10.2024).
8. Конституція України від 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. № 30. С. 141.
9. Рабінович П. М. Права людини і громадянина у Конституції України (до інтерпретації вихідних конституційних положень). Харків : Право, 1997. 136 с.
10. Головатий С. П. Верховенство права: юридичний принцип, який в Україні офіційно визнано та який має діяти. *Українське право*. 2006. № 1. С. 85–90.
11. Головатий С.П. Верховенство права: від доктрини до принципу. Книга друга. Київ: Вид-во «Фенікс». 624 с.
12. Пухтецька А.А. Європейський адміністративний простір і принцип верховенства права : монографія. Київ: Юрид. думка, 2010. 237 с.
13. Шевчук Г. Принципи та завдання діяльності Національної поліції України. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 7. С. 120–124.
14. Ніколенко Л.М. Принципи діяльності поліції: сутність та особливості. *Українська поліцейстика: теорія, законодавство, практика*. № 1 (1). 2021. С. 19-25.
15. Бандурка О. М. Оперативно-розшукова діяльність : підручник. Ч. 1. Х.: Вид-во Нац. ун.-ту внутр. справ, 2002. 336 с.
16. Денисюк Д. С. Принципи діяльності національної поліції України: теорія та практика реалізації. *Митна справа*. 2015. № 5 (101). С. 63–68.
17. Про затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.02.2018 р. № 58. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.10.2024).